

הפחתה בשכיחות התנהגות גרייה עצמית בשתי טופוגרפיות שונות באמצעות הליך תרגול מותנה (Contingent Exercise)

ד"ר סיגל תדהר-פז, BCBA

תקציר

ילד בן 6, המאובחן עם אוטיזם בתפקוד נמוך טופל בשתי התנהגויות גרייה עצמית בהן עסק בשכיחות גבוהה: השמעת קולות חזרתיים, ותנועות ידיים סטריאוטיפיות חזרתיות. התנהגויות אלו שחוזקו בחיזוק אוטומטי טופלו בהליך ענישה בשם תרגול מותנה (Contingent Exercise). לאחר השמעת קול חזרתי שאינו מתאים לסיטואציה הילד נדרש לומר: "ששש..." ולאחר תנועה חזרתית הוא נדרש לחקות 4-6 תנועות ידיים של המטפלת. ההתערבויות הופעלו לאורך מספר חודשים, בהם נצפתה ירידה הדרגתית עד לשכיחות נמוכה של ההתנהגויות בהשוואה לשכיחותן בתחילת ההתערבויות.

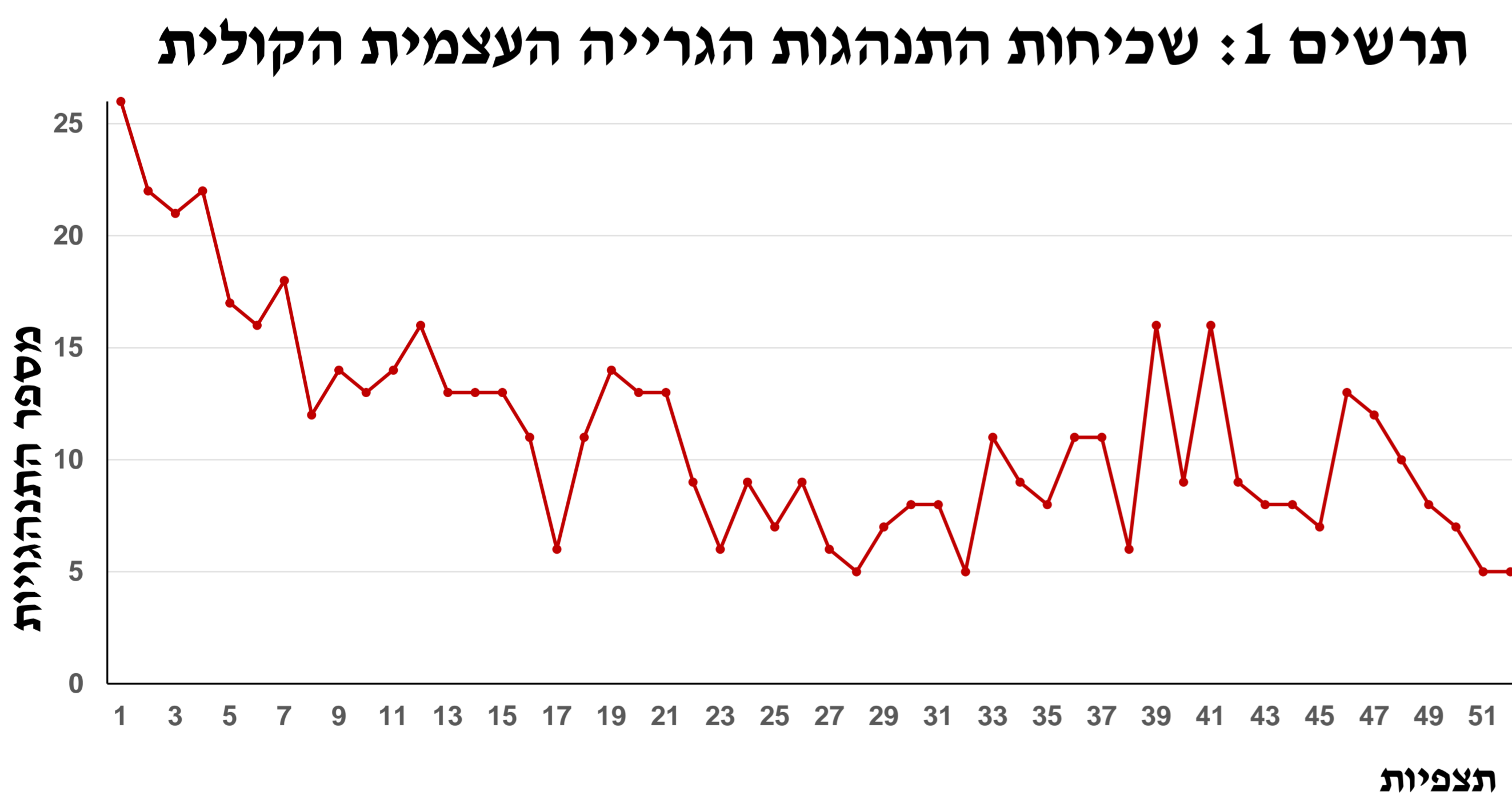
נבדק

ילד בן 6, מאובחן עם אוטיזם בתפקוד נמוך, מטופל בתכנית התנהגותית אינטנסיבית מגיל 4, במסגרתה משולב בגן רגיל בבקרים ומטופל פרטנית בביתו 3 שעות כל יום. הילד משתמש בשפה מועטה של מילים בודדות או משפטים קצרים, להבעת צרכיו, ולא לשיתוף.

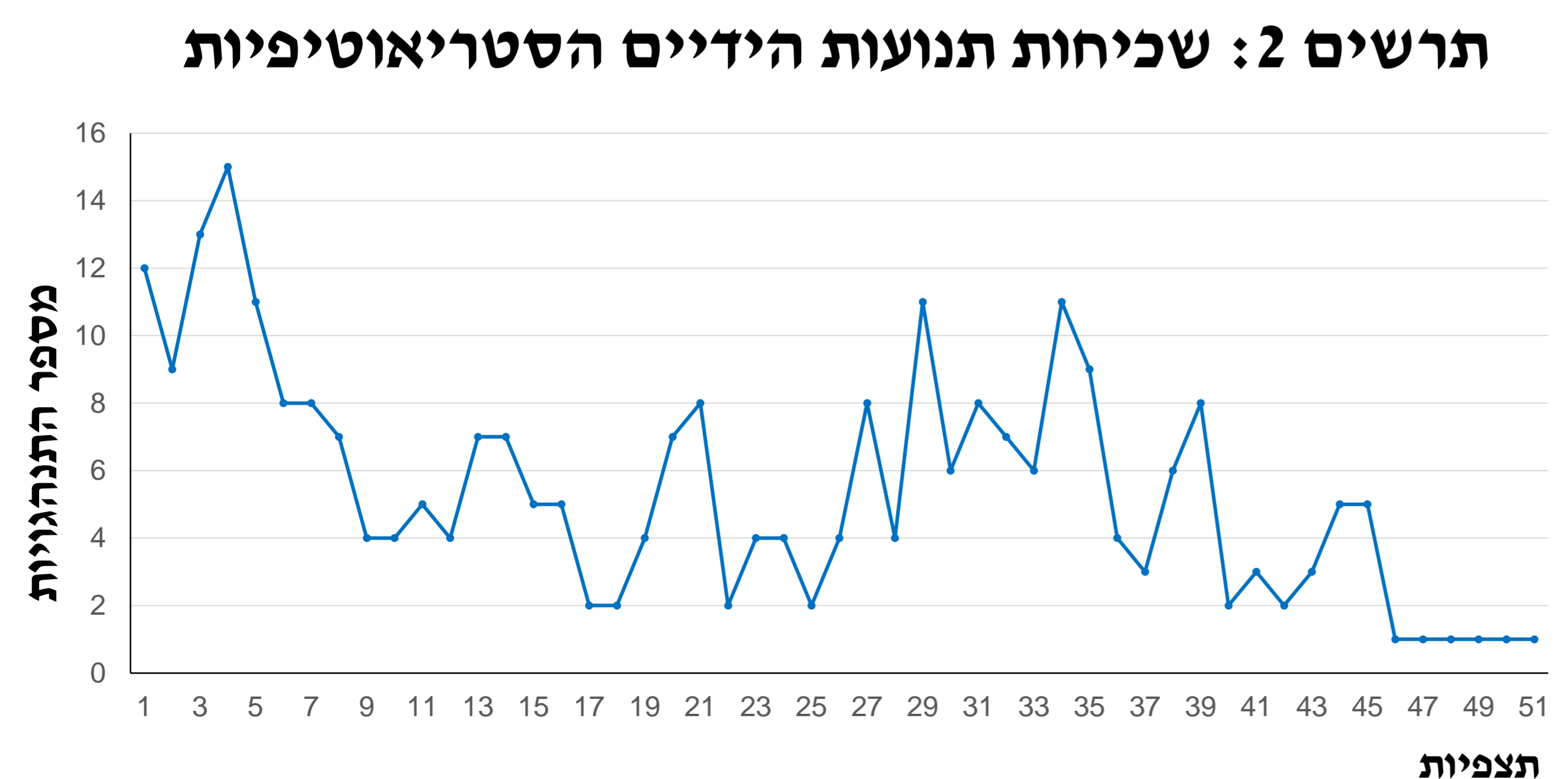
התערבות

ההתערבות הטיפולית הופעלה עבור שתי התנהגויות גרייה עצמית במקביל, ששוער לאחר תצפיות בילד שחוזקו אוטומטית, כיוון שהופיעו בשכיחות דומה במגוון מצבים: לבד, תשומת לב, דרישה ומשחק. התנהגות הגרייה העצמית של השמעת קולות חזרתיים הוגדרה כקולות שאינם קולות דיבור, שמחה או תסכול, ואינם מתאימים לסיטואציה הסביבתית בה הילד נמצא. התנהגות הגרייה העצמית של תנועות ידיים סטריאוטיפיות חזרתיות הוגדרה כתנועות שאינן לצורך פונקציונלי של שימוש בחפצים, ואינן מתאימות למצב הסביבתי בו הילד נמצא. תנועות אלו כללו תנועות ידיים של מתיחת שרירים, נפנוף ידיים עם חפצים או בלעדיהם, מחיאות כף והקשות ידיים חוזרות על חפצים. התנהגויות אלו טופלו בהליך ענישה בשם תרגול מותנה (Contingent Exercise), בו מוצבת לילד דרישה באופן תלוי וסמוך להתנהגותו. לאחר השמעת קול חזרתי שאינו מתאים לסיטואציה הילד נדרש לומר: "ששש..." ולאחר תנועה חזרתית הוא נדרש לחקות 4-6 תנועות ידיים של המטפלת. אם לא ביצע את הדרישה היא הוצגה באופן חוזר עד ביצוע (לרוב, הוא ביצע את הדרישה בפעם הראשונה, לעתים השניה). ההתערבות נבחרה מתוך השערה כי הדרישות הללו אינן נעימות לילד, ולכן ישמשו כהליך של ענישה ויגרמו להפחתה בשכיחות ההתנהגויות. ההתערבויות הופעלו לאורך מספר חודשים, בפגישות הטיפוליות בבית, במשך 3 שעות בכל פגישה. שכיחות ההתנהגות נאספה באופן מדגמי, כ-3-4 פעמים בשבוע, לאורך כל הפגישה.

תוצאות

ההתערבות נמשכה לאורך כ-4 חודשים, בהן נאספו תצפיות מדגמיות, כ-3-4 פעמים בשבוע. בכל תצפית נמדדה שכיחות כל ההתנהגות בפגישה טיפולית של 3 שעות. התוצאות מראות על מגמת ירידה ניכרת לאורך תקופת ההתערבות בשתי ההתנהגויות המטופלות, עם שונות גבוהה בין התצפיות. שכיחות שתי ההתנהגויות פחתה לאורך תקופת ההתערבות, והן התנהגות הגרייה הקולית והן התנהגות הגרייה של תנועות הידיים הסטריאוטיפיות.

סיכום ומסקנות

התנהגויות גרייה עצמית בשתי טופוגרפיות שונות של ילד עם אוטיזם בתפקוד נמוך הופחתו משמעותית בעקבות התערבות של ענישה מסוג תרגול מותנה (Contingent Exercise). ההתערבות נמשכה לאורך כ-4 חודשים, בשתי ההתנהגויות במקביל, והביאה להפחתה בשכיחות ההתנהגויות. מכאן ניתן להסיק שעבור התנהגויות הגרייה העצמית המתוארות אצל ילד זה, התערבות זו היתה אפקטיבית.